

Διαχείριση καμένου δάσους

Κ. Γεωργηλάς

*Δασαρχείο Καλαμάτας
Ύδρας 5, Τ.Κ. 24100 Καλαμάτα*

Εισαγωγή

 α είναι λάθος να ισχυρισθεί κάποιος ότι η διαχείριση ενός καμένου δάσους είναι εύκολη υπόθεση που μπορεί να υλοποιηθεί στα πλαίσια της συνηθισμένης Κρατικής Εκμετάλλευσης ή του ετησίου προγράμματος έργων και εργασιών.

Τα προβλήματα και τα ερωτήματα είναι πολλά και πρέπει να απαντηθούν και να ληφθούν αποφάσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα. Και σε ορισμένες περιπτώσεις η δυνατότητα λήψης της σωστής απόφασης από τον διαχειριστή του καμένου δάσους είναι περιορισμένη. Οι δε αρνητικές επιπτώσεις μιας λανθασμένης απόφασης τον ακολουθούν για μερικά χρόνια. Με την παρούσα εισήγηση προτείνεται ένα Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος, δηλαδή για την διαχείριση ενός καμένου δάσους και ειδικότερα για την απόληψη του καμένου ξυλώδους όγκου.

Οι ενέργειες που προτείνονται είναι το αποτέλεσμα της εμπειρίας μας στις εργασίες εκμετάλλευσης του καμένου δάσους στο Σαραντάπηχο Κορινθίας και της πρόσφατης στον Ταΰγετο μετά την καταστροφική πυρκαγιά του Ιουλίου – Αυγούστου 1998.

Συνήθως μια καταστροφική πυρκαγιά βρΐσκει την τοπική Δασική Υπηρεσία με:

- Μειωμένο προσωπικό
- Πληθώρα διοικητικών και ιδιοκτησιακών υποθέσεων
- Τρέχουσα εφαρμογή του ετησίου προγράμματος έργων και εργασιών και με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτό.

Αλλά υποχρεωμένη να αντιμετωπίσει την κατάσταση που δημιουργήθηκε και

μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα και πριν από την έλευση του χειμώνα. Γι'αυτό χρειάζεται:

- Πλήρης γνώση του προβλήματος
- Νηφαλιότητα και όχι βεβιασμένες κινήσεις και αποφάσεις

Σειρά Ενεργειών

1. Μέτρηση της καμένης έκτασης

Η πλήρης γνώση του προβλήματος συνδέεται άμεσα με την ακριβή μέτρηση της καμένης έκτασης. Πρόχειρη και αδρομερής μέτρηση της καμένης έκτασης, δηλαδή «πέρασμα» της πυρκαγιάς στον χάρτη, οδηγεί σε λανθασμένη μέτρηση της καμένης επιφάνειας και στη συνέχεια υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση του καμένου ξυλώδους όγκου, όπως επίσης λανθασμένα στοιχεία για τη σύνταξη της μελέτης αντιδιαβρωτικών και αντιπλημμυρικών έργων και της μελέτης αναδασώσεων που θα συνταχθεί αργότερα. Άρα είναι απαραίτητο να γίνει όσον το δυνατόν ακριβέστερη μέτρηση της καμένης έκτασης. Προτείνεται η μέτρηση της έκτασης με την χρήση G.P.S. και επεξεργασία των στοιχείων με το πρόγραμμα AUTOCAD ή ARCVIEW.

Ο τρόπος αυτός παρέχει την ευχέρεια σε σύντομο χρόνο να αποτυπωθούν και άλλα στοιχεία της έκτασης όπως καταγραφή πράσινων τμημάτων της έκτασης που έχουν απομείνει, επιφάνειες με συγκεκριμένο τύπο καμένης βλάστησης, πλαγιές με έντονη κλίση, επιφάνειες νεοφυτείας ή πυκνοφυτείας ή επιφάνειες που αποδίδουν μόνο ξύλο θρυμματισμού κ.λπ. Η μέτρηση θα γίνει μια φορά και η συνεχής δυνατότητα αναπαραγωγής χαρτών της επιθυμητής κλίμακας θα βοηθήσει στην κήρυξη ως αναδασωτέας της έκτασης, στην σύνταξη των λοιπών μελετών, στην παρακολούθηση της αναδάσωσης φυσικής και τεχνητής.

2. Σύνταξη του Πίνακα Υλοτομίας. Προσδιορισμός του καμένου ξυλώδους όγκου

Για την σύνταξη του Πίνακα Υλοτομίας δεν θα πρέπει να περιορισθούμε στην χρησιμοποίηση των στοιχείων από το υπάρχον Διαχειριστικό Σχέδιο, αλλά καλό είναι να λάβουμε υπόψη και τα στοιχεία της αποτύπωσης της έκτασης, ώστε να αποφευχθούν τυχόν λάθη του Διαχειριστικού Σχεδίου. Επίσης ανάλογα με το δασοπονικό είδος, ο συντάκτης του Πίνακα Υλοτομίας πρέπει να υπολογίσει και τις επιμέρους κατηγορίες ξυλείας που πρόκειται να αποληφθούν, όπως Στύλους ΟΤΕ και ΔΕΗ, ξυλεία μακρών διαστάσεων και ξύλο θρυμματισμού. Επίσης σε συνεργασία με τον συντάκτη της μελέτης αντιδιαβρωτικών και αντιπλημμυρικών έργων να λάβει υπόψη την ξυλεία που ενδεχομένως θα χρη-

σιμοποιηθεί για την κατασκευή ξυλοφραγμάτων, κλαδοπλεγμάτων και κορμοδεμάτων και τις θέσεις που βρίσκονται οι απαιτούμενες αυτές ποσότητες ως επίσης και ενδεχομένως τις θέσεις και τις ποσότητες του καμένου ξυλώδους όγκου που σύμφωνα με την μελέτη αντιδιαβρωτικών έργων, δεν πρέπει να υλοτομηθούν για την προστασία των εδαφών. Με βάση όλα τα ανωτέρω θα προκύψει το τελικό ποσό του καμένου ξυλώδους όγκου.

3. Λήψη απόφασης για την υλοτομία ή μη του καμένου ξυλώδους όγκου

Η ενέργεια αυτή ίσως ξεφεύγει από τα συνηθισμένα. Συνήθως επικρατεί η «αγωνία» των Προϊσταμένων κλιμακίων που εκφράζεται με τις εντολές «ακόμα δεν άρχισαν οι υλοτομίες», «οι Συνεταιρισμοί πιέζουν», «δεν θα προλάβουμε», «μην ανησυχείς για πιστώσεις, είναι στο δρόμο» κ.λπ. Χωρίς κανείς να λαμβάνει υπόψη την τύχη της ξυλείας που θα υλοτομηθεί, την διαμορφωμένη αγορά του ξύλου, το κόστος της υλοτομίας ή τις τιμές που θα διατεθεί.

Ο ερευνητής Γεώργιος Λυριντζής με άρθρο του στην περιοδική έκδοση του ΕΘΙΑΓΕ θέτει το ερώτημα «ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ ΜΕ ΤΑ ΚΑΜΕΝΑ ΔΕΝΔΡΑ». Και παραθέτει τους παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για την λήψη της ορθολογικής απόφασης για την τύχη αυτής της ξυλείας ως εξής:

- Προβλήματα διάβρωσης του εδάφους
- Δυσκολία στην φυσική αναγέννηση του δάσους
- Εξέλιξη του κινδύνου πυρκαγιάς στην αναγεννώμενη συστάδα
- Βαθμός θνησιμότητας των ισταμένων δένδρων
- Μέσα και μέθοδοι απομάκρυνσης της ξυλείας
- Οικονομικό όφελος από την απόληψη της ξυλείας
- Πιθανή ενίσχυση της τάσης για εμπρησμούς με κίνητρο την απόληψη καμένης ξυλείας
- Διάφορα τοπικά κοινωνικά προβλήματα

Στους ανωτέρω παράγοντες θα προσθέσουμε επίσης:

- Δυνατότητα ανάληψης του εγχειρήματος από την τοπική Δασική Υπηρεσία σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα
- Δυνατότητα διάθεσης της ξυλείας και συγκεκριμένα:
  - Διάθεση ξυλείας στύλων Ο.Τ.Ε. (ισχύον πρόγραμμα προμηθειών του Οργανισμού, αναθεώρηση ή υπογραφή νέας σύμβασης)
  - Διάθεση ξυλείας στύλων ΔΕΗ (ομοίως)
  - Διάθεση ξυλείας μακρών διαστάσεων (έρευνα αγοράς, περίπτωση αναστολής υλοτομικών εργασιών σε όμορα και όχι Δασαρχεία)
  - Διάθεση ξύλου θρυμματισμού (ύπαρξη μονάδων απορρόφησης της ξυλείας).

Έχουμε την γνώμη ότι ο συνδυασμός όλων των ανωτέρω παραγόντων προκειμένου να ληφθεί η τελική απόφαση της ολικής ή μερικής, κατά κατηγορία ξυλείας, της υλοτομίας του καμένου ξυλώδους όγκου εκφεύγει των δυνατοτήτων και της πληροφόρησης της τοπικής Δασικής Υπηρεσίας και προτείνουμε την σύσταση ενός οργάνου, είτε Περιφερειακού, είτε Κεντρικού που θα αποφασίσει σχετικά. Επίσης δεν θεωρούμε άσκοπη την σύνταξη οικονομοτεχνικής μελέτης σκοπιμότητας για την τύχη της καμένης ιστάμενης ξυλείας, πράγμα το οποίο προϋποθέτει την ύπαρξη σχετικών προδιαγραφών.

4. Τρόπος διενέργειας υλοτομικών εργασιών

Μετά την ληφθείσα απόφαση διενέργειας των υλοτομικών εργασιών πρέπει να επιλεγεί ο τρόπος διενέργειας αυτών, δηλαδή:

- 1) Απευθείας ανάθεση σε Δασικούς Συνεταιρισμούς
- 2) Απευθείας ανάθεση σε Δασικούς Συνεταιρισμούς ισταμένης ξυλείας
- 3) Δημοπράτηση ισταμένης ξυλείας σε εμπόρους.

Η ανάθεση σε Δασικούς Συνεταιρισμούς με αμοιβή μπορεί στο παρελθόν να λειτούργησε θετικά και να συνέβαλε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου δασοβίων και παραδασοβίων κατοίκων, σήμερα όμως μόνο μειονεκτήματα έχει τα οποία είναι:

- Ο Συνεταιρισμός συμμετέχει παθητικά στο κύκλωμα παραγωγή – διάθεση και δεν υπάρχει ουσιαστικό κίνητρο βελτίωσης της ποιότητας.
- Ο Συνεταιρισμός απομονώνεται στην διαδικασία της παραγωγής και δεν εξελίσσεται στο δεύτερο στάδιο της διάθεσης.
- Το κράτος συνεχίζει να κάνει τον έμπορο, ιδιότητα που δεν στέκει στο πλαίσιο της ελεύθερης οικονομίας.

Από τους δύο άλλους τρόπους ανάθεσης πιστεύουμε ότι ο πλέον ενδεδειγμένος είναι η ανάθεση ισταμένης ξυλείας σε Δασικούς Συνεταιρισμούς. Όλα τα μειονεκτήματα που αναφέρθηκαν ανωτέρω μετατρέπονται σε πλεονεκτήματα προς όφελος των Δασικών Συνεταιρισμών και του Κράτους. Βέβαια οι Δασικοί Συνεταιρισμοί δεν έχουν φθάσει ακόμα στο επιθυμητό στάδιο της απόλυτης διάθεσης της παραγωγής και πίσω από κάθε Συνεταιρισμό υπάρχει και ένας έμπορος, και εναπόκειται στην καλή οργάνωση και δραστηριοποίηση των Συνεταιρισμών στον τομέα αυτόν. Δεν ισχυριζόμαστε ότι σήμερα μπορεί να εφαρμοσθεί πλήρως ο τρόπος αυτός διότι θα συναντήσουμε την διστακτικότητα και την άρνηση των Δασικών Συνεταιρισμών να αναλάβουν την διάθεση της ξυλείας, που σημαίνει να ερευνήσουν την αγορά, να έλθουν σε επαφή με την ΔΕΗ και τον Ο.Τ.Ε., να υπογράψουν συμβάσεις κ.λπ. Πρέπει όμως να προσανατολισθούμε προς την κατεύθυνση αυτή και να βρεθεί τρόπος να πεισθούν και να οργα-

νωθούν κατάλληλα. Άρα υποχρεωτικά η διενέργεια των υλοτομικών εργασιών θα γίνει με συνδυασμό των δύο διαδικασιών.

Με την ευκαιρία πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν επιτρέπεται η διενέργεια των υλοτομικών εργασιών να διέπεται ακόμα από το αναχρονιστικό διάταγμα του 1928.

5. Οργάνωση των υλοτομικών εργασιών

Με βάση το ύψος του αποληπτού καμένου ξυλώδους όγκου οργανώνεται η επιχείρηση. Ο υπεύθυνος των υλοτομικών εργασιών πρέπει να φροντίσει για:

- Την εξασφάλιση των απαιτούμενων πιστώσεων.
- Την εξεύρεση χώρων συγκέντρωσης και αποθήκευσης της ξυλείας των διαφόρων παραγομένων κατηγοριών
- Την εξασφάλιση χώρων για το «άπλωμα των στύλων» όπου θα γίνει η παραλαβή από την ΔΕΗ και Ο.Τ.Ε.
- Την εξασφάλιση καταλλήλων συνθηκών μεταφοράς της ξυλείας με την βελτίωση του υφιστάμενου οδικού δικτύου ή την διάνοιξη νέου και να λάβει υπόψη ότι θα μεταφερθεί ξυλεία μεγάλου μήκους όπως στύλοι ΔΕΗ. Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να συνταχθούν οι απαιτούμενες μελέτες και να εξασφαλισθούν οι πιστώσεις.
- Την εξασφάλιση ικανού προσωπικού για την επίβλεψη των υλοτομικών εργασιών.
- Την εξασφάλιση έμπειρου προσωπικού και εργατών για την συγκρότηση των συνεργείων παραλαβής της ξυλείας.
- Την εξασφάλιση μέσων μεταφοράς του προσωπικού.
- Την οργάνωση Γραφείου για την επεξεργασία των στοιχείων παραλαβής της ξυλείας, την ενημέρωση των βιβλίων και την διενέργεια των δημοπρατήσεων της ξυλείας.
- Την επαφή με την ΔΕΗ και Ο.Τ.Ε. και την έρευνα για την ισχύ των υπαρχουσών συμβάσεων και των προγραμματών προμηθειών των οργανισμών.
- Την διενέργεια της μεταφοράς των στύλων στα εμποτιστήρια.
- Την παράδοση της διατεθείσης ξυλείας.

Είναι προφανές ότι ορισμένα από τα παραπάνω θέματα δεν είναι δυνατόν να επιλυθούν από την τοπική Δασική Υπηρεσία. Γι' αυτό επανερχόμαστε στην αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός Περιφερειακού ή Κεντρικού οργάνου που θα αναλάβει την επίλυση διαφόρων θεμάτων αμέσως.

Τα ανωτέρω θέματα μας απασχόλησαν κατά τη διαχείριση του καμένου δάσους Ταυγέτου, πολλά από τα οποία δεν κατέστη δυνατόν να επιλύσουμε, γι' αυτό κρίνουμε σκόπιμη τη καταγραφή τους.